

ฟ้า หัลกลังคม

ช่วงชั้นที่ 3

ตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ม. 1-2-3

ฟ้า หลักสังคม

ช่วงชั้นที่ 3

กระทรวงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ม. 1-2-3

“ปกหลักสังคม ม.1-2-3”

พิมพ์ครั้งที่ 1	ธันวาคม 2550	พิมพ์ครั้งที่ 4	พฤษภาคม 2552
พิมพ์ครั้งที่ 2	พฤษภาคม 2551	พิมพ์ครั้งที่ 5	กุมภาพันธ์ 2553
พิมพ์ครั้งที่ 3	ตุลาคม 2551	พิมพ์ครั้งที่ 6	มิถุนายน 2554

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามคัดลอกถ่ายเอกสารหรือพิมพ์
หรือวิธีหนึ่งวิธีใดของหนังสือเล่มนี้ก่อนได้รับอนุญาตจากบริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด

ราคา 95 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ปกหลักสังคม ช่วงชั้นที่ 3 -- พิมพ์ครั้งที่ 6 -- ปทุมธานี : สกายบุ๊กส์, 2554.
408 หน้า

1. สังคมศึกษา -- การศึกษาและการสอน
- I. ชื่อเรื่อง

300.7

ISBN : 978-974-389-827-3

S7906-30-06-11

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

บริษัท **สกายบุ๊กส์** จำกัด

515/276-8 ถ.รังสิต-ปทุมธานี ต.ประชาธิปัตย์

อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12130

e-mail: sales@skybook.co.th

www.skybook.co.th โทร. 0-2958-1125-7 โทรสาร. 0-2567-5105

หากท่านผู้อ่านซื้อหนังสือที่จัดพิมพ์โดยบริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด และพบว่าหนังสือสลับหน้า
พิมพ์ไม่ชัดเจน หน้าขาดหายไม่ครบ หรือความบกพร่องอื่นใดอันเนื่องมาจากกระบวนการพิมพ์
และการเข้าเล่ม กรุณาส่งหนังสือมาที่บริษัทฯ เพื่อรับหนังสือเล่มใหม่

หนังสือทบทวนหลักสังคม ช่วงชั้นที่ 3 เล่มนี้ เป็นหนังสือ
ที่เหมาะสมสำหรับน้อง ๆ ที่กำลังเรียนอยู่ชั้น ม.1 - ม.3 หรือช่วง
ชั้นที่ 3 ซึ่งได้รวบรวมเนื้อหาสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม ตั้งแต่ ม.1 - ม.3 ไว้อย่างครบถ้วน ได้แก่ ศาสนา
ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำรงชีวิตใน
สังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์

ภายในเล่มได้รวบรวมเนื้อหาไว้อย่างกระชับ เหมาะสำหรับ
น้อง ๆ ที่กำลังอ่านหนังสือเตรียมสอบ หรืออ่านเพื่อทบทวน
บทเรียนที่ได้เรียนมาในชั้นเรียน และนอกจากนั้นยังได้บรรจุสาระ
อ่านเสริมเติมสมอง เพื่อให้น้อง ๆ ได้ทราบเรื่องที่น่าสนใจและสำคัญ
ซึ่งอาจจะเป็นข้อสอบที่น้อง ๆ ต้องเจอในห้องเรียนก็เป็นได้

พี่ ๆ ทีมผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้
จะทำให้น้อง ๆ ทุกคนรักวิชาสังคมและได้เกรด 4 กันทุกคนค่ะ

ฝ่ายวิชาการ
บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด

สาระที่ 1	ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม	7
	๖ ศาสนาคืออะไร	7
	๖ ประเภทของศาสนา	8
	๖ องค์ประกอบของศาสนา	9
	๖ ประโยชน์ของศาสนา	10
	๖ ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย	14
สาระที่ 2	หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม	102
	๖ หน้าที่พลเมือง	102
	๖ สิทธิเสรีภาพ	103
	๖ สังคมมนุษย์และวัฒนธรรม	105
	๖ การเมืองการปกครอง	112
	๖ อำนาจอธิปไตย	119
	๖ คณะรัฐมนตรี	123
	๖ การใช้อำนาจศาล	128
	๖ หน้าที่ของประชาชนตามกฎหมาย	131
	๖ ความหมายของกฎหมาย	135
	๖ หลักกฎหมาย	136

สาระที่ 3	๖๖ วัฒนธรรมไทย 152
	๖๖ ภูมิปัญญาไทย 153
	๖๖ เศรษฐศาสตร์ 156
	๖๖ ความหมายของเศรษฐศาสตร์ 156
	๖๖ ประเภทของเศรษฐศาสตร์ 156
	๖๖ การผลิตสินค้าและบริการ 161
	๖๖ การบริโภค 165
	๖๖ การคุ้มครองผู้บริโภค 168
	๖๖ รูปแบบระบบเศรษฐกิจของโลก 172
	๖๖ การเงิน 176
	๖๖ การธนาคาร 180
	๖๖ การคลัง 182
	๖๖ เศรษฐกิจระหว่างประเทศ 184
	๖๖ ทุนสำรองระหว่างประเทศ 186
	๖๖ การลงทุนระหว่างประเทศ 187
	๖๖ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 189
	๖๖ หน่วยงานธุรกิจ 204
	๖๖ เศรษฐกิจพอเพียง 213
สาระที่ 4	๖๖ ประวัติศาสตร์ 217
	๖๖ ความหมายของประวัติศาสตร์ 217
	๖๖ การนับศักราช 218
	๖๖ การแบ่งยุคสมัยประวัติศาสตร์ 220
	๖๖ หลักฐานของประวัติศาสตร์ 221
	๖๖ ลักษณะของหลักฐานประวัติศาสตร์ 224

พจนานุกรม ช่วงชั้นที่ 3

๖	ประเภทของหลักฐานประวัติศาสตร์	225
๖	ประวัติศาสตร์ชนชาติไทย	227
๖	อาณาจักรของชาติไทย	228
๖	ประวัติศาสตร์เอเชีย	267
๖	แหล่งอารยธรรมของทวีปเอเชีย	268
๖	ประวัติศาสตร์ยุโรป	274
๖	แหล่งอารยธรรมของทวีปยุโรป	274
๖	ประวัติศาสตร์แอฟริกา	277
๖	แหล่งอารยธรรมของทวีปแอฟริกา	278
๖	ประวัติศาสตร์อเมริกา	283
๖	แหล่งอารยธรรมของทวีปอเมริกา	283
๖	ประวัติศาสตร์ออสเตรเลีย	287
๖	แหล่งอารยธรรมของทวีปออสเตรเลีย	287
สาระที่ 5	ภูมิศาสตร์	292
๖	แผนที่	292
๖	เครื่องมือทางภูมิศาสตร์	296
๖	ภูมิศาสตร์ประเทศไทย	297
๖	ภูมิภาคในประเทศไทย	300
๖	ภูมิศาสตร์โลก	354
ภาคผนวก		386
๖	รายนามนายกรัฐมนตรีของไทย	387
๖	7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกยุคใหม่	390

ศาสนา ศีลธรรม
และจริยธรรม

ศาสนาคืออะไร

“ศาสนา คือ คำสั่งสอนให้มนุษย์บรรลุดมมุ่งหมาย
สูงสุดในชีวิตตามที่พระศาสดาของศาสนานั้น ๆ บัญญัติไว้
 โดยปฏิบัติตามพิธีกรรม ความเชื่อที่สืบทอดกันมา

มูลเหตุของการเกิดศาสนา

มูลเหตุของการเกิดศาสนา มีการเกิดตามธรรมชาติของความเจริญของมนุษย์ ดังนี้

1. ความไม่รู้ในปรากฏการณ์ธรรมชาติ
2. ความกลัวในปรากฏการณ์ธรรมชาติ
3. ความจงรักภักดี
4. ความต้องการแก้ปัญหาสังคม
5. ความรู้แจ้งเห็นจริง

ประเภทของศาสนา

ศาสนาในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ศาสนาที่มีพระเจ้า คือ เชื่อว่าพระเจ้าสร้างโลกและสรรพสิ่งต่างๆ ขึ้นมา ซึ่งแบ่งได้อีก 2 ประเภท คือ

1.1 ศาสนาที่มีพระเจ้าสูงสุดองค์เดียว ได้แก่ ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม

1.2 ศาสนาที่มีพระเจ้าหลายองค์ ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์และศาสนาฮินดู

2. ศาสนาที่ไม่มีพระเจ้า คือ ไม่เชื่อว่าพระเจ้าสร้างโลกและควบคุมโลก ตลอดจนสรรพสิ่งต่าง ๆ ได้ ศาสนาประเภทนี้ได้แก่ ศาสนาพุทธและศาสนาขงจื้อ

องค์ประกอบของศาสนา

ศาสนาเมืองค์ประกอบทั้งหมด 7 ประการ ซึ่งบางศาสนามีครบ บางศาสนาก็มีไม่ครบ ได้แก่

1. ศาสดา คือ ผู้ก่อตั้งหรือประกาศศาสนา
2. คัมภีร์ คือ หลักธรรมหรือคำสั่งสอนของศาสนา
3. นักบวช คือ ผู้สืบทอดศาสนา
4. ศาสนสถาน คือ สถานที่ประกอบพิธีกรรม

ทางศาสนา

5. พิธีกรรม คือ กิจกรรมทางศาสนา
6. ศาสนิกชน คือ ผู้ที่นับถือศาสนานั้นๆ
7. สัญลักษณ์ คือ สิ่งที่ใช้แทนศาสนานั้นๆ

ประโยชน์ของศาสนา

1. ศาสนาเป็นบ่อเกิดของศิลปวัฒนธรรม
2. ศาสนาเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจ
3. ศาสนาเป็นแหล่งกำเนิดจริยธรรม
4. ศาสนาเป็นพื้นฐานของกฎศีลธรรมในสังคม

การบริหารจิตแต่ละ

การบริหารจิต

การบริหารจิต

การบริหารจิต คือ การฝึกสมาธิ **สมาธิ** แปลว่า ความตั้งมั่นของจิต หรือภาวะที่จิตแน่วแน่นต่อสิ่งที่กำหนดจนเกิดความสงบ ไม่ฟุ้งซ่าน จดจ่อต่อสิ่งที่กำลังคิด กำลังพูด และกำลังทำ สมาธิมีประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจดังนี้

1. **ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน** จิตที่เป็นสมาธิ จะเป็นจิตใจที่ไม่เครียด ทำให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน หรือการเรียน ในทางร่างกายจะทำให้มีสุขภาพแข็งแรง เพราะถ้าจิตใจขุ่นมัวก็จะมีผลทำให้ร่างกายอ่อนแอ เจ็บป่วยได้ง่าย

2. **ทำให้มีบุคลิกภาพดี** เช่น เป็นคนสุภาพ เยือกเย็น มีเมตตากรุณา

3. เป็นจุดมุ่งหมายของพระพุทธศาสนา ได้แก่
ความสามารถในการชั่งกิโลสดัณฑหาไว้ได้ ทำให้จิตใจสงบ

การเจริญปัญญา

ปัญญา แปลว่า ความรู้ทั่ว หมายถึง ความรู้ทั่วถึง
เหตุและผล เมื่อรู้เหตุของสิ่งใดก็สามารถรู้ล่วงหน้าได้ว่าผล
ของสิ่งนั้นเป็นอย่างไร ทางที่ทำให้เกิดปัญญามี 3 ทาง คือ

1. สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการฟัง
หรือการศึกษาเล่าเรียน ในสมัยโบราณคนอ่านหนังสือไม่
ออก แต่ความรู้เกิดจากการได้ฟังและจดจำนำไปถ่ายทอด
หรือบอกเล่ากันอีกต่อหนึ่ง คนที่ฟังมากเรียกว่า **พหูสูต** ใน
ปัจจุบันผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นพหูสูตไม่ได้หมายความว่ามีความรู้
จากการฟังเพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึงการอ่านด้วย

2. จินตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการคิด
หมายถึง การคิดหาเหตุผล การพิจารณาวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ
ที่ได้ฟังได้ศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผล

3. ภาวนามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการฝึกฝนปฏิบัติ หรือเกิดจากการลงมือทำ ได้แก่ หลังจากที่ได้รับรู้จากการฟัง การศึกษาเล่าเรียนมาแล้ว จึงนำไปคิดวิเคราะห์หาเหตุผลจนเข้าใจลึกซึ้งแล้ว ควรจะนำสิ่งนั้นมาลงมือปฏิบัติเพื่อให้ประจักษ์ในเรื่องของการบริหารจัดการและเจริญปัญญานี้ เป็นการสร้างสมาธิให้เกิดขึ้นกับจิต เมื่อจิตสงบแล้วก็สามารถที่จะเข้าใจความจริงของชีวิตว่าคนเรามีทั้งสุขและทุกข์ สมหวังและผิดหวังคละเคล้ากันไป เมื่อรู้เท่าทันความจริงของชีวิตแล้วก็สามารถสร้างปัญญาในระดับสูงต่อไปได้

การฝึกสมาธิตามหลักอานาปานสติ

อานาปานสติ หมายถึง การอบรมจิตใจโดยมีสติกำหนดลมหายใจเข้า-ออก เป็นวิธีการฝึกสมาธิที่นิยมปฏิบัติกันเนื่องจากปฏิบัติได้ง่าย

ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย

1. ศาสนาพุทธ

1.1 ประวัติศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธถือกำเนิดในประเทศอินเดียก่อนพุทธศักราช 45 ปี ผู้ให้กำเนิดศาสนาพุทธ คือ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีพระนามขณะที่ยังไม่ได้ออกบวชว่า

ลัทธิธณะ ซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางสิริมหามายา แห่งกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ ในปัจจุบันคือประเทศเนปาล

คำว่า **พุทธ** มีความหมายว่า ผู้ตรัสรู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

องค์ประกอบของศาสนาพุทธ คือ **พระรัตน-
ดริย** หมายถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

1.2 นิกายในศาสนาพุทธ

นิกายในศาสนาพุทธ แบ่งออกเป็น 2 นิกายใหญ่ ๆ ได้แก่

1.2.1 นิกายมหายาน

มหายาน แปลว่า ยานใหญ่ มีจุดมุ่งหมายที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ประชาชนทั่วไปเลื่อมใสก่อนแล้วจึงสอนให้ละกิเลส ประเทศที่นับถือนิกายมหายาน คือ ประเทศทิเบต จีน เกาหลี ญี่ปุ่น และเวียดนาม เป็นต้น

1.2.2 นิิกายหินยาน หรือเถรวาท

หินยาน แปลว่า ยานเล็ก มีจุดมุ่งหมายเพื่อปฏิบัติตนให้เป็นพระอรหันต์ หลุดพ้นจากความทุกข์และดับกิเลสประเทศที่นับถือนิกายหินยาน คือ ประเทศไทย พม่า ลาว กัมพูชา และศรีลังกา เป็นต้น

1.3 คัมภีร์ในพระพุทธศาสนา

ศาสนาพุทธมีคัมภีร์ที่สำคัญ คือ **พระไตรปิฎก** ซึ่งแบ่งออกเป็น

1.3.1 พระวินัยปิฎก

พระวินัยปิฎกมีเนื้อหาเกี่ยวกับความประพฤติความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของพระภิกษุสงฆ์

1.3.2 พระสุตตันตปิฎก

พระสุตตันตปิฎกมีเนื้อหาเกี่ยวกับคำเทศนา คำบรรยายธรรมต่าง ๆ ตลอดจนบทประพันธ์เรื่องเล่าต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้าและพระสาวก

1.3.3 พระอภิธรรมปิฎก

พระอภิธรรมปิฎกมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมและคำอธิบายด้านวิชาการล้วน ๆ ไม่เกี่ยวกับบุคคลหรือเหตุการณ์

1.4 หลักธรรมในพระพุทธศาสนา

1.4.1 โอวาท 3

โอวาท 3 คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า 3 ข้อ ซึ่งทรงแสดงแก่พระสงฆ์ 1,250 รูป ในวันมาฆบูชา เรียกว่า โอวาทปาฏิโมกข์ โดยโอวาททั้ง 3 ข้อ มีดังนี้

1.4.1.1 การไม่ทำความชั่วทั้งปวง

1.4.1.2 การทำความดีให้ถึงพร้อม

1.4.1.3 การทำจิตใจให้บริสุทธิ์

1.4.2 ทุจจริต 3

ทุจจริต 3 คือ ความประพฤติชั่ว 3 ประการ มีดังนี้

1.4.2.1 กายทุจจริต ได้แก่ การประพฤติชั่วทางกาย
มี 3 อย่าง คือ

❧ การฆ่าสัตว์

❧ การลักทรัพย์

❧ การประพฤติผิดในกามทั้งหลาย

1.4.2.2 วจีทุจจริต ได้แก่ การประพฤติชั่วทาง
วาจา มี 4 อย่าง คือ

❧ การพูดเท็จ

❧ การพูดส่อเสียด

❧ การพูดไม่สุภาพ หยาบคาย

❧ การพูดเพ้อเจ้อ เหลวไหล

1.4.2.3 มโนทุจริต ได้แก่ การประพฤติชั่วทางใจ
มี 3 อย่าง คือ

❖ คิดโลภอยากได้ของผู้อื่น

❖ ความมุ่นรำย คิดร้ายต่อผู้อื่น

❖ ความเห็นผิด คือ เห็นสิ่งที่ชั่วเป็นดี

เห็นสิ่งที่ดีเป็นชั่ว

1.4.3 สัจจริต 3

สัจจริต 3 คือ ความประพฤติดี 3 ประการ มีดังนี้

1.4.3.1 กายสัจจริต ได้แก่ การประพฤติดีทางกาย
ซึ่งตรงกันข้ามกับกายทุจริตทุกประการ

1.4.3.2 วจีสัจจริต ได้แก่ การประพฤติดีทางวาจา
ซึ่งตรงกันข้ามกับวจีทุจริตทุกประการ

1.4.3.3 มโนสัจจริต ได้แก่ การประพฤติดีทางใจ
ซึ่งตรงกันข้ามกับมโนทุจริตทุกประการ

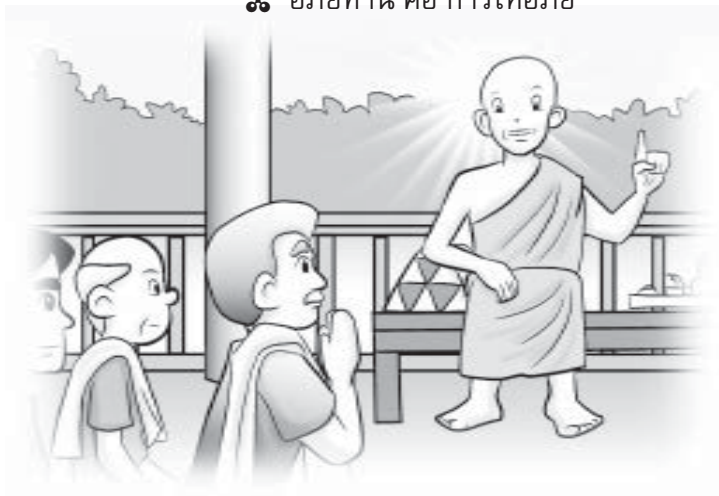
1.4.4 บุญกิริยาวัตถุ 3

บุญกิริยาวัตถุ 3 คือ ที่ตั้งแห่งการทำความดี หรือ
หลักการทำความดี 3 ประการ มีดังนี้

1.4.4.1 ทานมัย คือ บุญที่สำเร็จด้วยการให้ทาน
ได้แก่

- ☸ วัตถุทาน คือ การให้สิ่งที่เป็นวัตถุ
- ☸ ธรรมทาน คือ การให้วิชาความรู้
- ☸ อภัยทาน คือ การให้อภัย

1.4.4.2 สิลมัย คือ บุญที่สำเร็จด้วยการรักษาศีล

1.4.4.3 ภาวนามัย คือ บุญที่สำเร็จด้วยการเจริญ

ภavana

1.4.5 เบญจศีล

เบญจศีล คือ ข้อห้าม 5 ประการ ประกอบด้วย

1.4.5.1 ปาณาติปาตา เวรมณี สิกขาปทํ สมาธิ-
ยามิ แปลว่า เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

1.4.5.2 อทินนาทานา เวรมณี
สิกขาปทํ สมาธิยามิ แปลว่า เว้นจาก
การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามีได้ให้

1.4.5.3 กาเมสุมิจฉาจารา เวมณี สิกขาปทํ
สมาทียามิ แปลว่า เว้นจากการประพฤติดีในกาม

1.4.5.4 มุสาวทา เวมณี สิกขาปทํ สมาทียามิ
แปลว่า เว้นจากการพูดเท็จ

1.4.5.5 สุราเมรยมชฺชปมาทฏฐานา เวมณี
สิกขาปทํ สมาทียามิ แปลว่า เว้นจากสุราเมรัย ของมึนเมา
และสิ่งเสพติด

1.4.6 หิริโอตตปปะ

หิริโอตตปปะ คือ ธรรมที่ควบคุมคนให้ละเว้น
ความชั่วได้อย่างแท้จริง ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงถือว่าเป็นธรรม
คุ้มครองโลก

☸ หิริ คือ ความละอายต่อการทำความชั่ว

☸ โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อผลของการ
ทำความชั่ว

1.4.7 สติสัมปชัญญะ

สติสัมปชัญญะ คือ ธรรมที่มีความจำเป็นต่อการกระทำ การพูด หรือการคิดทุกขณะ ผู้ที่มีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลาจะเป็นผู้กระทำ พูด หรือคิดผิดพลาดน้อยที่สุด

๙๙ สติ คือ ความระลึกได้ นึกได้ถึงสิ่งที่ได้ทำ พูด หรือคิดไปแล้ว

๙๙ สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัว รู้ชัด เข้าใจถึงสิ่งที่นึกได้

1.4.8 ขันติโสรัจจะ

ขันติโสรัจจะ คือ ธรรมที่ทำให้งาม

๙๙ ขันติ คือ ความอดทนต่อเหตุการณ์ต่างๆ

๙๙ โสรัจจะ คือ ความสงบเสถียร เป็นการควบคุมพฤติกรรมทั้งที่เป็นการกระทำและคำพูดให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเรียบร้อย

1.4.9 อธิบาท 4

อธิบาท 4 คือ คุณธรรมที่ทำให้บรรลุความสำเร็จ
มี 4 ประการ คือ

1.4.9.1 ฉันทะ คือ ความพอใจในการทำงานที่
ต้องการกระทำให้บรรลุถึงความสำเร็จ

1.4.9.2 วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม

1.4.9.3 จิตตะ คือ การตั้งใจแน่วแน่ในการ
ทำงาน

1.4.9.4 วิมังสา คือ การไตร่ตรอง พิจารณาโดย
ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ

1.4.10 พรหมวิหาร 4

พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ
มี 4 ประการ คือ

1.4.10.1 เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาให้
เขามีความสุข

1.4.10.2 กรุณา คือ ความสงสารเมื่อเห็นผู้อื่น
เป็นทุกข์

1.4.10.3 มุทิตา คือ ความพลอยยินดีเมื่อเห็น
ผู้อื่นได้ดี

1.4.10.4 อุเบกขา คือ ความเป็นกลาง และการ
วางเฉย

1.4.11 สังคหัตถ์ 4

สังคหัตถ์ 4 คือ คุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว
ใจผู้อื่นไว้ เป็นหลักในการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่น มี 4
ประการ คือ

1.4.11.1 ทาน คือ การให้

1.4.11.2 ปิยวาจา คือ การพูดจาแบบจริงใจ
ไพเราะ และเหมาะสมกับกาลเทศะ

1.4.11.3 อัตถจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็น
ประโยชน์ต่อผู้อื่น

1.4.11.4 สมานัตตตา คือ การวางตนเสมอต้น
เสมอปลาย

1.4.12 ปรวาสาธรรม

ปรวาสาธรรม คือ หลักธรรมของผู้ครองเรือน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มี 4 ประการ คือ

1.4.12.1 สัจจะ คือ ความจริงใจและซื่อสัตย์ต่อกัน

1.4.12.2 ทมะ คือ การรู้จักข่มใจ

1.4.12.3 ขันติ คือ มีความอดทนต่อความยาก

ลำบาก

1.4.12.4 จาคะ คือ รู้จักเสียสละ มีน้ำใจต่อกัน

1.4.13 อบายมุข 4

อบายมุข 4 คือ หนทางแห่งความเลื่อมและความพินาศของทรัพย์สมบัติของตนเอง มี 4 ประการ คือ

1.4.13.1 การเป็นนักเลงหญิง

1.4.13.2 การเป็นนักเลงสุรา

1.4.13.3 การเป็นนักเลงการพนัน

1.4.13.4 การคบคนชั่วเป็นมิตร

1.4.14 อริยสัจ 4

มีดังนี้

อริยสัจ 4 คือ ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ

1.4.14.1 ทุกข์ คือ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ

1.4.14.2 สมุทัย คือ เหตุของความทุกข์

1.4.14.3 นิโรจ คือ ความดับทุกข์

1.4.14.4 มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์
ได้แก่ อริยมรรค แปลว่า ทางอันประเสริฐ มีองค์ประกอบ 8
ประการ คือ

☸ สัมมาทิฐิ แปลว่า ความเห็นชอบ

☸ สัมมาสังกัปปะ แปลว่า ความดำริชอบ

☸ สัมมาวาจา แปลว่า การพูดชอบ

☸ สัมมากัมมัත්ตะ แปลว่า การกระทำ

ชอบ

☸ สัมมาอาชีวะ แปลว่า การเลี้ยงชีพชอบ

☸ สัมมาวายามะ แปลว่า ความเพียร

พยายามชอบ

๘ สัมมาสติ แปลว่า ความระลึกชอบ

๘ สัมมาสมาธิ แปลว่า ความตั้งจิตมั่น

ชอบ

1.4.15 สัปปริสธรรม 7

สัปปริสธรรม 7 คือ หลักการของคนดีแท้ ประกอบด้วย
ด้วยหลักธรรม 7 ประการ คือ

๘ อัมมัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักเหตุ

๘ อัตถัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักผล

๘ อัตตัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักตน

๘ มัตตัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักประมาณ

๘ กาลัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา

๘ ปริสสญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักบริษัท ชุมชน

และสังคม

๘ ปุคคลัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลว่า
บุคคลนี้เป็นคนดีหรือเป็นคนไม่ดี

1.5 หน้าที่ชาวพุทธ

ชาวพุทธที่ดีต้องปฏิบัติดังนี้

1.5.1 ศึกษาหาความรู้

1.5.2 ปฏิบัติตนตามหลักธรรมและประเพณี

พิธีกรรมทางศาสนา

1.5.3 เผยแพร่พระพุทธศาสนา

1.5.4 ปกป้องพระพุทธศาสนา

1.6 มรรยาทชาวพุทธและ

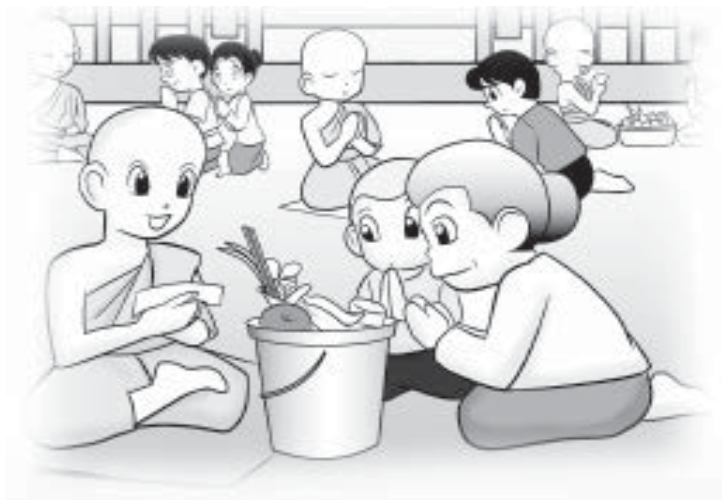
การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ

1.6.1 ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ด้วยอามิสทาน

1.6.2 ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ด้วยความเต็มใจ

1.6.3 ให้ความเคารพพระสงฆ์ด้วยกาย วาจา ใจ

1.6.4 ต้องใช้คำราชาศัพท์ให้ถูกต้องและเหมาะสมตามสมณศักดิ์แต่ละชั้น

1.7 ตัวอย่างคำราชาศัพท์ที่ใช้กับพระสงฆ์

ลำดับชั้นพระ	สรพนาม แทนตัวผู้พูดชาย	สรพนาม แทนตัวผู้พูดหญิง	คำรับ ชาย	คำรับ หญิง
สมเด็จพระสังฆ- ราชสกลมหาสังฆ- ปริณายก	เกล้ากระหม่อม หรือ กระหม่อม	กระหม่อมฉัน หรือ หม่อมฉัน	พะเยะคะ	เพคะ
สมเด็จพระราชา คณะและพระราชา คณะขึ้นไป	เกล้ากระผม	ดิฉัน	กระผม หรือ ครับผม	เจ้าค่ะ
พระราชาคณะชั้น สามัญลงมา	กระผม หรือ ผม	ดิฉัน	ครับ	ค่ะ
พระครูสัญญาบัตร และพระครูฐานา- นุกรม	กระผม หรือ ผม	ดิฉัน	ครับ	ค่ะ
พระมหาเปรียญ	กระผม หรือ ผม	ดิฉัน	ครับ	ค่ะ
พระภิกษุสงฆ์ทั่วไป	กระผม หรือ ผม	ดิฉัน	ครับ	ค่ะ

1.8 ศาสนพิธี

1.8.1 การทำบุญตักบาตร

การทำบุญตักบาตร หรือที่เรียกว่า **การใส่บาตร** คือ การนำอาหารคาว-หวาน น้ำ และดอกไม้ใส่ลงในบาตร ของพระภิกษุสงฆ์หรือสามเณร การตักบาตรเป็นการ ทำบุญแบบง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตอง มักกระทำตอนเช้ามีด ก่อนตักบาตรจะตั้งจิตอธิษฐานก่อน โดยกล่าวคำว่า **สทินัน วัต เม กานํ อาสวกฺขยาหํ โหตุ** ทานที่ข้าพเจ้าให้ดีแล้วขอจง เป็นเครื่องนำมาซึ่งความสิ้นไปแห่งอาสวะกิเลสเทอญ ภายหลังจากตักบาตรแล้วจะอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ หรือที่เรียกว่า **กรวดน้ำ** วิธีก็คือ ใช้น้ำสะอาดใส่ภาชนะไว้ พอสมควร ใช้มือขวาจับภาชนะ ส่วนมือซ้ายค่อย ๆ ประคอง มือขวา และรินน้ำลงในภาชนะที่สะอาดอีกใบหนึ่ง แล้วว่า

บทกรวดน้ำในใจว่า อิทํ ญาตินํ โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตโย
ขอบุญนี้จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้า ขอญาติ
ทั้งหลาย จงเป็นสุข ๆ เกิด

ทุกคนรับที่น้อม ๆ กรวดน้ำ
น้อม ๆ ควรพูดชื่อของบรรพบุรุษที่น้อม ๆ
กรวดน้ำไปในน้ำด้วยทุกคนนะจ๊ะ